Lastentarhanopettajaliitto ry

Rautatieläisenkatu 6 A

00520 Helsinki

Eduskunta

Sivistys- ja tiedejaosto

Kuuleminen 5.10.2016

Asia: HE 134/2016 vp hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi 2017

Teema: Varhaiskasvatuksen kehittäminen ja rahoituksen riittävyys

Lastentarhanopettajaliitto kiittää kutsusta kuulemistilaisuuteen ja lausuu seuraavaa:

Varhaiskasvatuslain loppuun saattaminen

Lastentarhanopettajaliitto pitää tärkeänä, että valtiontulo- ja menoarvioesityksessä todetaan, että 1.8.2015 voimaan tulleen varhaiskasvatuslain loppuun saattamista jatketaan. Lastentarhanopettajaliitto korostaa, että varhaiskasvatuslaki on edelleen pahoin keskeneräinen ja tarvitsee täsmennyksiä.

Keskeisimpiä tarpeita ovat varhaiskasvatuksen määrittely, jossa painottuu pedagogiikka. Tällä hetkellä lain mukaan varhaiskasvatusta, jossa korostuu pedagogiikka, tarjotaan kaikissa eri varhaiskasvatuksen toimintamuodoissa. Toimintamuodot eroavat kuitenkin toisistaan ryhmärakenteiden ja henkilöstörakenteen osalta. Se, millaisia rakenteellisia käytäntöjä varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi luodaan ovat oleellisia varhaiskasvatuksen laadun näkökulmasta. Täsmällisemmällä määrittelyllä tuotetaan reunaehdot, jossa mahdollistetaan olennaisesti jokaisen lapsen yhdenvertaista oikeutta varhaiskasvatuslain tavoitteiden mukaiseen pedagogiseen varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvatuslailla tulee tarkentaa myös mm lapsen oppimisen tuen rakenteet vastaamaan esi- ja perusopetuksen mallia, varhaiskasvatuksen johtamiseen liittyvät asiat sekä vuorohoidossa toteutuva pedagoginen varhaiskasvatus.

Varhaiskasvatuslaissa tulee myös uudistaa varhaiskasvatushenkilöstön nimikkeet siten, että ne vastaavat henkilöstön koulutustaustaa. Tämä vahvistaa monialaisen osaamisen suuntaamista paremmin, koska nimikkeiden mukaiset tehtäväkuvat ja vastuut on tarkasti määriteltävä. Korkeakoulujen arviointineuvosto (KKA) ja Koulutuksen arviointineuvosto (KAN) toteuttivat vuosina 2012–2013 varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin, jonka tulokset kertovat selkeästi varhaiskasvatuksen koulutusten tuottaman erilaisen osaamisen. Tämä arviointi oli pohjana myös

varhaiskasvatuslakia valmistelleen työryhmän esityksestä nimikkeiden määrittelystä koulutustaustan mukaan.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Talousarvioesityksessä tulee huomioida Opetushallituksen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden jalkauttaminen käytäntöön. Kyseessä on merkittävä varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin muutos, joka edellyttää varhaiskasvatuksen johdon ja henkilöstön täydennyskoulutukseen panostamista. Kunnille tulee taata resurssit jalkauttaa pedagogisesti painottuneet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet käytäntöön, jotta varhaiskasvatuslain tavoitteet on mahdollista saavuttaa ja tarjota jokaiselle lapselle laadukasta varhaiskasvatusta.

Lastentarhanopettajakoulutus

Yliopistollinen lastentarhanopettajakoulutuksen aloituspaikkojen määrää tulee edelleen lisätä tarvetta vastaavaksi. Päiväkodeissa on pula pedagogisesti koulutetuista lastentarhanopettajista ja on ennakoitu, että vuosina 2020-2025 eläkkeelle jää yli 20 prosenttia pedagogisen opettajakoulutuksen saaneista lastentarhanopettajista.

Tarvitaan viipymättä toimenpiteitä, joilla turvataan pedagogisesti koulutettujen lastentarhanopettajien saatavuus ja riittävyys myös tulevina vuosina. Vuoteen 2020 asti on suunnitelmissa aloituspaikkojen lisäämisestä 600 vuosittain, mutta tarve on vähintään 700 aloituspaikalle vuosittain. Tarve on yhtenäinen hallituksen koulutus- ja tiedepoliittisten tavoitteiden kanssa, jossa todetaan koulutustarjonnan kohdentaminen aloille, joissa työllistymisen edellytykset ovat hyvät. Aloituspaikkojen määrällinen lisääminen yliopistoihin edellyttää taloudellisia resursseja, jotka tulee ottaa huomioon valtion tulo- ja menoarvioesityksessä.

Varhaiskasvatuksen vaikuttavuus ei toteudu automaattisesti, vaan sen toteutumisen ehtona on nimenomaan laadukas varhaiskasvatus. Yksi keskeinen tekijä laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumiseksi on henkilöstön koulutus ja osaaminen. Mitä korkeampi koulutus opettajalla on sitä paremmin monien tutkimusten mukaan opettajat kehittävät toimintaa lasten perspektiivistä (Sommer, Pramling Samuelsson & Hundeide 2010), integroivat toimintaa leikin kautta oppimiseen. (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson 2008; Johansson & Pramling Samuelsson 2009), sekä sitoutuvat ja ovat vuorovaikutuksessa lasten kanssa, joka heijastuu parempiin oppimistuloksiin. (Burchinal yms. 2002; OECD 2011; Kalliala 2011; Pirard 2011; Rentzou & Sakellariou 2011).

Pidemmällä aikajänteellä korkeatasoisen varhaiskasvatuksen kehitykselliset vaikutukset näkyvät lasten kehityksessä positiivisena oppimiseen suuntautumisena ja koulupolun sujuvuutena (Bennett 2012), joka on myös yksi hallituksen koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteita. Päiväkotien henkilöstörakennetta tulee uudistaa varhaiskasvatuslain tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämä on myös OECD suositusten mukaista, jossa esitetään vähintään 50 prosentille varhaiskasvatuksen henkilöstä koulutustaustaksi korkea-astetta. Varhaiskasvatus, jossa painottuu pedagogiikka, tarvitsee toteutuakseen kolme vuotta täyttäneiden lasten lapsiryhmään kaksi opettajaa.

Varhaiskasvatuksen kehittäminen

Lastentarhanopettajaliiton mielestä on hienoa, että varhaiskasvatukselle jaettiin ensimmäistä kertaa kehittämisrahaa pedagogiseen kehittämiseen 3,6 miljoonaa. Opetushallitukseen on myös perustettu varhaiskasvatuksen kehittämisverkosto. Tällaisia toimenpiteitä tulee vahvistaa, koska suomalainen varhaiskasvatus on murroksessa ja tarvitsee sekä varhaiskasvatuksen johtamiseen että toimintakulttuurin muutoksen kehittämiseen ja tukemiseen kohdennettuja toimenpiteitä.

Lasten osallistuminen pedagogiseen varhaiskasvatukseen

Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrää tulee kasvattaa. Hallituksen koulutus- ja tiedepolitiikan yhtenä tavoitteena on EU linjausten mukaisesti kasvattaa 4-vuotiaiden lasten osallistumista varhaiskasvatukseen, siten että osallistumisaste on 95% vuonna 2020. Suomessa alle esiopetusikäisten lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen jää edelleen alle OECD-keskiarvojen. Tämä todetaan myös OECD:n indikaattorijulkaisussa Education at a Glance 2016. Julkaisun mukaan Suomessa varhaiskasvatukseen osallistuu 68 % 3-vuotiaista ja 74 % 4-vuotiaista. PISA 2012 - tutkimuksessa havaittiin, että maahanmuuttajataustaisten oppilaiden osaamistasoerot valtaväestön oppilaisiin nähden ovat keskimäärin suurempia Suomessa kuin monissa muissa Pohjois-Euroopan maissa. Maahanmuuttajataustaisten lasten integroitumisen kannalta varhaiskasvatukseen osallistuminen on merkittävä.

Hallitusohjelman koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteissa todetaan, että korkea sivistystaso, toimivat varhaiskasvatuspalvelut sekä laadukas ja maksuton koulutus ovat suomalaisen yhteiskunnan perusta. Tasapuoliset mahdollisuudet laadukkaaseen koulutukseen, varhaiskasvatuksesta lähtien on turvattava koko maassa. Tavoitteena on väestön koulutus- ja osaamistason kohottaminen siten, että suomalaiset ovat maailman osaavin kansa vuonna 2020. Kuten edellä jo todettiin, laadukkaaseen varhaiskasvatukseen osallistumisen on merkittävää lapsen lyhyen ja pitkän aikavälin sosiaaliselle ja kognitiiviselle kehitykselle. Lastentarhanopettajaliitto pitää tärkeänä, että selvitetään millä aikavälillä on mahdollista taata vähintään kaikille kolme vuotta täyttäneille lapsille osallistuminen maksuttomaan osapäiväiseen päiväkodeissa toteutettavaan korkeatasoiseen varhaiskasvatukseen.

Esiopetuksen järjestäminen

Lastentarhanopettajaliitto paheksuu, että talousarvioehdotuksessa esitetään kunnille mahdollisuutta tarjota esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus toteutettavan maksullisena kerhotoimintana. Kerhotoiminnalle ei ole olemassa lapsiryhmäkoko-, henkilöstörakenne- eikä kelpoisuussäädöksiä. Tämä ei voi olla heijastumatta varhaiskasvatuksen laatuun. Lapsen sujuvan siirtymisen takaamiseksi esiopetuksesta ja perusopetukseen, mahdollisten oppimisvaikeuksien huomioiminen varhaisen puuttumisen näkökulmasta ja ehjän ja tulevan oppimispolun turvaamiseksi on tarpeen kiinnittää huomio, että lapset osallistuvat esiopetuksen jälkeiseen pedagogiseen varhaiskasvatukseen, ei kerhotoimintaan. Pääsääntöisesti yli 80 prosenttia esiopetusikäisistä lapsista osallistuu esiopetukseen päiväkotien kokopäiväryhmissä. Esiopetus on tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla siirryttäessä oppivelvollisuuteen. Tätä toimivaa järjestelmää ei tule purkaa.

Varhaiskasvatuslain muutokset 1.8.2016

Talousarvioehdotuksessa todetaan, että varhaiskasvatusoikeuden muutos sekä koulutetun henkilöstön ja yli 3-vuotiaiden lasten määrän suhdetta koskevien muutoksien on arvioitu vähentävän kuntatalouden menoja.

Laskennassa ei ole kuitenkaan otettu huomioon, että varhaiskasvatusoikeuden rajaus heikentää ja vaikeuttaa vanhempien työllistymistä. Laskelmaan ei sisällytetty lasten vanhempien työllistymisen, ansiotulojen ja urakehityksen kohentumisesta tulevia tuloja. Vanhempien työllistyminen tuottaa myös verotuloja kunnille ja valtiolle. Laskennassa ei ole myöskään huomioitu pitkällä aikavälillä varhaiskasvatukseen suunnattujen investointien kannattavuutta, jotka ilmenevät lasten parempina valmiuksia ja osaamisena myöhemmälle koulunkäynnille, työelämälle ja yhteiskuntaan osallistumiselle. Varhaiskasvatusoikeuden muutos asettaa lapset eriarvoiseen asemaan koulutukseen osallistumisen suhteen.

Lastentarhanopettajaliitto paheksuu myös päiväkotien ryhmäkoon kasvattamista, joka kohdistuu yli 3-vuotiaiden lasten ryhmiin. Ryhmäkoon kasvattaminen lisää lasten vuorovaikutussuhteiden kokonaismäärää, jolla on vaikutusta lasten sosiaalisten ja tunne-elämätaitojen kehitykseen, se myös vähentää henkilöstön mahdollisuutta lasten ja lapsiryhmän tarpeenmukaiseen kohtaamiseen, huomioimiseen ja oppimisen tukemiseen.

Suomi on muista OECD maista poiketen vahvasti kotihoitoa tukeva maa. Varhaiskasvatuksen kehittämisen rahoituksen riittävyyden varmistamiseksi tulisi meilläkin tarkastella kriittisesti kotihoidon tuki järjestelmää vaihtoehtona pedagogiselle varhaiskasvatukselle.

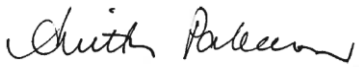

Anitta Pakanen

puheenjohtaja

Lastentarhanopettajaliitto LTOL ry